

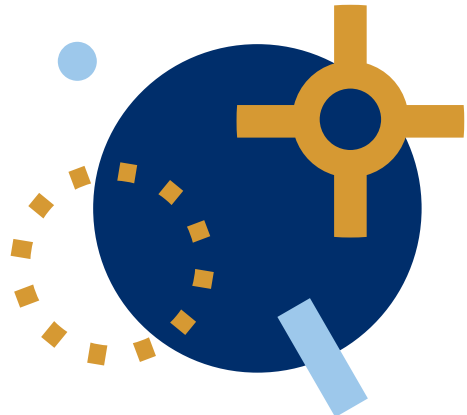
KESKUSKAUPPAKAMARIN TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Tässä katsauksessa:

- Maailma
 - Trump voitti. Mitä nyt?
 - Kiinan suurvaltapolitiikka vahvistuu
 - Maailmantalous
 - Lähi-idän sotatoimet jatkuvat vielä pitkään
 - Ukrainalle USA:lta lupa iskeä Venäjälle
 - Komission nimitys ja EU:n uusi asento
 - Suomen politiikka

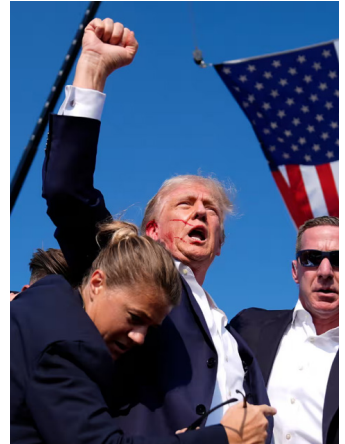
Juho Romakkaniemi
Toimitusjohtaja

MAAILMA

Trump voitti. Mitä nyt?

Alun perin tiukaksi ennakoidut Yhdysvaltain presidentinvaalit päättyivät lopulta Donald Trumpin selvään voittoon. Trump vei kaikki seitsemän vaalien kieliosavaltiota sekä jopa koko maan äänenemmistön. Myös senaatin ja edustajainhuoneen enemmistöt menivät vaaleissa republikaaneille. Tästä johtuen Trumpilla on kahden vuoden ajan maksimaalinen valta toteuttaa haluamiansa uudistuksia. Tällä kertaa myös ministerit ja muu hallinto on trumpilaisia lojalisteja, eikä jarruja painavia vanhan kaartin republikaaneja ja virkamiehiä.

Mikä sitten ratkaisi vaalit? Varsinaisesti ei mikään yksi asia. Trump onnistui yhdistämään monesta eri asiasta tyytymättömyyttä tuntevien kansalaisten äänet. Vaikka talous on kasvanut ja työllisyys on korkealla, on monen amerikkalaisen mielestä inflaatio köyhdyttänyt heitä rajusti viime vuosina. Myös laitton maahanmuutto ja siihen liittyvät ongelmat huolettivat monia. Demokraattien ei nähty ottavan asiaa tarpeeksi vakavasti. Kolmas suuri teema oli suuri amerikkalainen kulttuurisota. Aika moni amerikkalainen on kokenut, että ”woke” ja ”DEI”-ideologia ja niiden ajamat uudistukset ovat menneet liian pitkälle. Erityisesti yliopistot ja muut liberaalit instituutiot ovat olleet tämän kulttuurisodan näyttämöjä. Nyt suuri amerikkalainen hiljainen enemmistö halusi laittaa tälle kehitykselle stopin.

Mitä sitten on odotettavissa. Ainakin kovat sisäiset uudistukset: laittomien maahanmuuttajien karkoitukset, rajavalvonnan tiukentaminen, veronalennusten jatkaminen sekä ilmastopolitiikan vauhdin selkeä hidastaminen. Huolestuttavinta on seurata, aikooko Trump ottaa oikeusministeriön aseeseen poliittisten vihollisten kimppuun käymiseksi. Luvassa on korkeita tullimuureja. Kiinan suhteen suunnitellaan vähintään 60 prosentin tulleja kaikkeen tuontiin. Muista maista tullit kaikkeen tuontiin asetettaisiin 20 prosenttiin, ellei muuta sovita.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ensisijainen katse on Kiinassa, johon kaikki kysymykset Washingtonissa tuntuvat kääntyvän. Kiinan taloudellinen ja sotilaallinen voittaminen menee ohi kaikesta. Lähi-idässä Netanyahu ja Israel saavat täyden tuen viedä loppuun sotatoimet Hamasin ja Hizbollahin kukistamiseksi. Myös

Irania kohtaan nämä kumppanit käyvät kovin ottein. Talous- ja muut pakotteet tulevat olemaan tiukkoja, eikä sotilaallista yhteenottoakaan voi sulkea pois.

Ukrainan sodan Trump haluaakin hoitaa pois päiväjärjestyksestä mahdollisimman nopeasti. Todennäköisesti hän pyrkii saamaan osapuolet aselepoon uhkailemalla ja vaatimalla eri tavoin. Sen jälkeen jäljelle jääneen Ukrainan turvallisuuden suhteen tehtäisiin jonkinlainen ratkaisu, joka todennäköisesti johtaisi uuteen jäätyneeseen konfliktiin.

EU:n ja liittolaisten on otettava uusi asento Trumpin hallinnon suhteen. Trump on ensisijaisesti transaktionalisti: hän haluaa tehdä diilejä, joilla ratkaistaan hänen kokemansa ongelmat. Euroopan suhteen kolme suurinta ongelmaa ovat sen suuri vaihtotaseen ylijäämä suhteessa Yhdysvaltoihin, sen kykenemättömyys rahoittaa ja huolehtia omasta puolustuksestaan ilman USA:n resursseja sekä erilinjaisuus suhteessa Kiinaan. Trump tulee käyttämään tulleja sekä Naton turvatakuiden ehdollistamista vääntömomenttina saadakseen Euroopalta sopimuksen näistä asioista. Ongelmana vain on, että kauppapolitiikka on EU:n normaalissa toimivallassa, Kiinan suhteet yksimielisyyden takana sekä turvallisuuspolitiikka jäsenmaiden vastuulla. Miten ja kenen kanssa diili siis tehtäisiin?

Suomella on hyvät lähtökohdat pärjätä Trumpin kanssa. F-35 hävittäjien hankinta pitää Trumpin valtakauden ajan vaihtotaseen Yhdysvalloille suosiollisena. Suomi myös investoi puolustusmenoihin, osin samasta syystä, Naton kärkipäässä ja on vahva lenkki liittokunnan puolustuksessa. Kiina-politiikassa emme myöskään ole keskeisimmässä asemassa, kun mahdollisia yhteisiä ratkaisuja tehdään. Mutta Trumpin valinta tuo meille myös suuret riskit. Jos luottamus Yhdysvaltain tarjoamaan ydinpelotteeseen Natolle katoaa ja Venäjä saa Ukrainan sodasta voitollisen ratkaisun, olemme kirjaimellisesti etulinjassa.

Kiinan suurvaltapolitiikka vahvistuu

Tasavallan presidentti Alexander Stubb teki valtiovierailun Kiinaan lokakuun viimeisellä viikolla. Sain kunnian osallistua valtiovierailulle yritysvaltuuskunnan jäsenenä. Valtiovierailun tulokset olivat hyvät yritysten kannalta. Konkreettisina tuloksina vierailulta tuli esimerkiksi viisumivapaus enintään kahden viikon matkoille, lihatuotteiden tuontirajoitusten purkaminen sekä useita eri yritysten konkreettisia ja aiesopimuksia. Mukana vierailulla olivat myös ministerit Valtonen, Mykkänen ja Essayah, jotka osaltaan olivat avaamassa ovia suomalaisyrityksille ministeriöihin ja viranomaisten luo.

Poliittisella puolella presidentti Stubb nosti kahdenvälisessä tapaamisessaan Kiinan presidentti Xi Jinpingin kanssa esille Suomen vetoamuksen, jotta Kiina vaikuttaisi Venäjän sotatoimien lopettamiseen Ukrainassa. Viesti meni perille useitakin kanavia pitkin, mutta Xi oli torjuva ajatukselle puuttua Venäjän tekemisiin. Kiina kokee olevansa puolueeton kaikkien maiden toiminnan suhteen – tämä pätee siis myös Ukrainan sodan suhteen. Kiinalainen ajattelu menee, että kauppaa tehdään molempien kanssa, mutta kumpaakaan ei aseisteta – ainakaan vielä.

Yksi merkittävä huomio oli, että Pekingissä ei vauhkota USA:sta samalla tavalla kuin Washingtonissa kaikki asiat tuppaavat kääntymään kilpailuun Kiinan kanssa. Kiinan toimintaa ymmärtääkseen pitää ymmärtää, että sinosentrinen maailmanjärjestys on palannut: Kiina kokee olleensa aina maailman keskipiste ja monituhatvuotinen imperiumi. Tässä pitkässä vain tapahtui 1800-luvulla jotakin omituisia, joka laittoi heidät hetkellisesti (150 vuodeksi) hieman takamatkalle teknologian kehityksessä. Nyt tuo lyhyt kompuroidi on kuitenkin ohi ja Kiina on ottanut paikkansa takaisin.

Kiina haluaa olla suvereeni alueellinen supervalta poliittisesti ja sotilaallisesti. Taloudellinen ja teknologinen menestys ovat avaimia tähän. Tällä tavalla Kiina projisoi vaikutusvaltaa ja voimaa lähiympäristöönsä, jossa se haluaa, ettei sitä uhkaa mikään. Muu maailma on sille lähinnä tarvittavien resurssien hankkimista varten, jotta se voi huolehtia suvereenista asemastaan. Hong Kong tippui sen syliin kun se odotti ja Taiwanin suhteen lähestymistapa on sama: jossakin vaiheessa tilaisuus sen ottamiseen takaisin poliittisesti haltuun tulee eteen. Yhdysvallat on sen mielestä heikkenevä valtio, joka tulee tekemään tarvittavat virheet tässä pitkässä Go-pelissä.

Kiina tulee olemaan teknologian saralla maailman huippua tällä ja ensi vuosikymmenellä. Taloudessa se ei kasva maailman suurimmaksi, mutta on kolmen suurimman joukossa koko tämän vuosisadan. Siksi aidosti globaalien yritysten on hankala ohittaa Kiinan markkina ja paikka arvoketjuissa, vaikka haluaisikin Kiinariskiä pienentää. Pidemmällä aikavälillä Kiinan rakenteelliset heikkoudet ja poliittinen yksisilmäisyys vienevät Kiinan taloutta edelleen alaspäin, mutta se tuo muille uusia ongelmia esimerkiksi kasvavan kansallistunnon ja tarpeen näyttää sotilaallista mahtia kautta.

Maailmantalous

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF julkaisi 24.10.2024 uuden ennusteensa. Ennuste on erittäin paljon linjassa kuukautta aiemmin OECD:n maailmantaloutta arvioineen ennusteen kanssa. Maailman talous kasvasi IMF:n mukaan +3,2 % sekä vuonna 2024 että 2025.

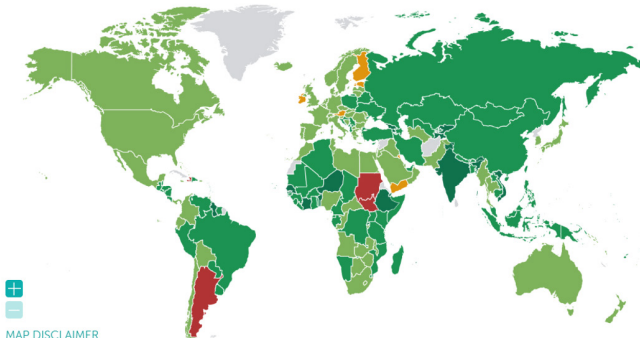
Suurimmat erot keväällä julkaistuun aiempaan ennusteeseen on, että USA:n kasvu on aiemmin ennakoitua nopeampaa ja Euroopan kasvu hitaampaa.

Intia on ottanut aseman maailman talouskasvun moottorina. Kun edelliset vuosikymmenet piti katsoa Kiinaan, kun halusi tietää mitä maailman taloudessa tulee tapahtumaan, niin jatkossa on katsottava Intiaan. IMF:n mukaan Kiinan ja Intian teknologiasektorit kasvavat tällä hetkellä nopeaa vauhtia julkisin panostuksin. Samalla Intia hyötyy myös läntisten arvoketjujen uudelleenallokoitumisesta pois Kiinasta.

Suomen talouskasvu on IMF:n mukaan tänä vuonna maailman kymmenen heikoimman joukossa. Ei aivan se top-10, johon haluaisimme kuulua.

MAP (2024)

● 6% or more ● 3% - 6% ● 0% - 3% ● -3% - 0 ● less than -3% ● no data

Lähi-idän sotatoimet jatkuvat vielä pitkään

Israelin pääministeri Benjamin Netanyahu aikoo viedä Hamasin ja Hizbollahin vastaiset sotatoimet loppuun saakka. Hamasin taistelijoiden ja johdon kertakaikkinen tuhoaminen, viimeisten panttivankien pelastaminen Gazassa sekä Hizbollahin sotilaallisen infrastruktuurin tuhoaminen Etelä-Libanonissa ovat Netanyahun ensisijaiset tavoitteet.

Donald Trumpin valinta Yhdysvaltain presidentiksi antanee Netanyahulle aiempaa vapaammat kädet toteuttaa näitä tavoitteitaan palestiinalaisista siviiliuhreista välittämättä. Netanyahun tavoitteena on myös Iranin hallinnon kaataminen, Lähi-idän koko poliittisen rakenteen uudistaminen ja pysyvä rauha.

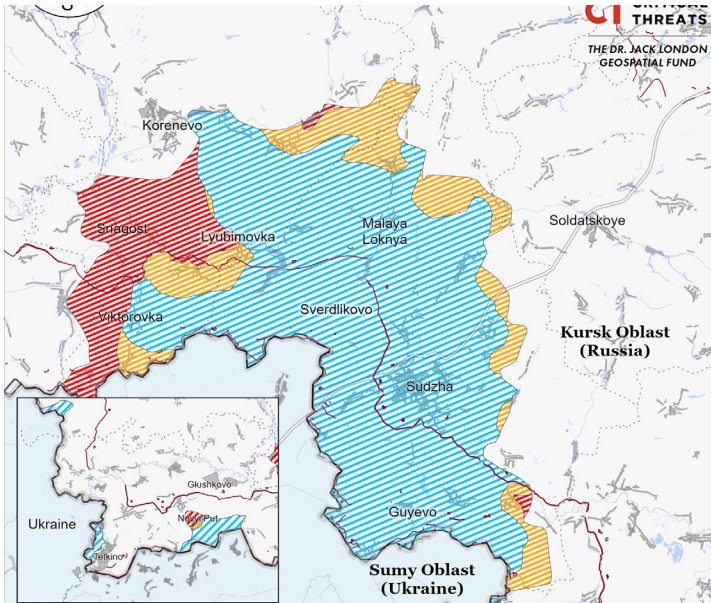
Myös Donald Trump aikoo myös kiristää Iranin vastaisia pakotteita ja toimia sen sotilaallisen kyvyn näivettämiseksi ja hallinnon vaihtamiseksi. Vielä epäselvää on, mitä Trump ja Netanyahu aikovat tehdä Syyrian ja Yemenin Houthis-kapinallisten suhteen. Vaarana on Lähi-idän sodan eskalaation pahentuminen entisestään. Ei myös ole ollenkaan varmaa, että radikalisaation ja terrorismin saa kitkettyä väkivallan avulla. Se saattaa johtaa vain uuteen radikalisoituneeseen sukupolveen ja väkivallan kierteen jatkumiseen.

Ukrainalle USA:lta lupa iskeä Venäjälle

Presidentti Joe Biden antoi vihdoin Ukrainalle luvan iskeä Venäjän maaperälle yhdysvaltalaisilla pitkän kantaman aseilla. Lupa tulee kovin myöhään ja sitä on ehditty odottaa ja pyytää jo pitkään Ukrainan puolelta. Luvan antaminen pari viikkoa Trumpin valinnan jälkeen on myös eräänlainen vahva linjanveto: Biden halunnee jättää Ukrainan mahdollisimman vahvaan asemaan jos Trump yrittää pakottaa maat neuvottelemaan keskenään.

Lyhyellä aikavälillä luvalla iskeä voi olla suuri merkitys Ukrainan Venäjältä kesällä valtaaman Kurskin alueen puolustuksessa. Venäjä on keskittänyt paljon joukkoja ja kalustoa Kurskin ympäristöön alueen valtaamiseksi takaisin ennen kuin Trump nousee valtaan. Näin mahdollisissa rauhanneuvotteluissa voitaisiin keskittyä vain Venäjän Ukrainalta valtaamien alueiden tilanteeseen. Kurskin ympäristössä on tietävästi myös Pohjois-Korean Venäjän tueksi lähettämiä joukkoja. Jos Ukraina iskee nopeasti, niin se saattaa pystyä tuhoamaan paljonkin alueelle keskitettyjä joukkoja ja kalustoa.

Venäjä on ollut koko syksyn Ukrainaa vahvempi taistelukentällä ja vallannut pala palalta lisää alueita – kalliilla hinnalla, henkiä ja kalustoa säästelemättä. Aseiden riittävyys ratkaiseekin Ukrainan saaman luvan merkityksen jatkossa. Ukrainalla on ollut vaikeuksia mobilisoida tarpeeksi joukkoja. Lisäksi sillä on ollut jatkuvasti vähemmän raskasta kalustoa rintamalla kuin Venäjällä. Ukraina on ajanut nopeasti aseellisuuttaan ylös, mutta rahan puute estää sitä ajamasta tehtaita täydellä kapasiteetilla.

Komission nimitys ja EU:n uusi asento

Euroopan parlamentti sai komissaarien kuulemiset valmiiksi 12.11. Viimeisten joukoissa kuutavana oli myös Suomen ehdokas komission varapuheenjohtajaksi, Henna Virkkunen. Nimityksissä on kuitenkin käynnissä eräänlainen poliittinen takalukko, jossa varapuheenjohtajaehdokkaista Italian Raffaele Fitto (ECR), Teresa Ribera Rodrigues (S&D) ja Henna Virkkunen (EPP) ovat vahvistamatta. Virkkunen on tässä pelissä kahden muun nimityksen panttivankina. Takalukko ratkenee lähiviikkoina kompromissiin, mutta on olemassa myös pieni mahdollisuus, että Suomi joutuu pelin seurauksena etsimään uuden komissaariehdokkaan.

Donald Trumpin valinta Yhdysvaltain presidentiksi haastaa Euroopan unionin ja koko Euroopan poliittisesti, taloudellisesti ja turvallisuuden suhteen. EU:n on mietittävä uusi asento sekä suhteessa USA:han yleisesti, kauppapolitiikkaan ja Kiinaan erityisesti. Myös puolustuksen suhteen on otettava aivan uusi asento. Riippumatta Naton ja USA:n liittolaissuhteiden tulevaisuudesta, Euroopan on vastattava jatkossa enemmän omasta turvallisuudestaan. Tämä voi tarkoittaa, että EU:n yhteisvelka puolustusteollisuuden ja suurten ammushankintojen rahoittamiseksi on ainoa toimiva vaihtoehto.

POLITICO

The new EU power structure

Suomen politiikka

SAK:n liittojen ylimitoitettu 10 prosentin palkankorotusvaade kahden vuoden sopimuskaudelle sähköisti Teknologiateollisuuden jo pari kuukautta käynnissä olevat neuvottelut. Teollisuusliitto ja PRO antoivat 18.11. lakkovaroitukset koskien 3.12. järjestettävää työnseisausta nykyisen sopimuksen umpeutuessa kuun vaihteessa.

Nyt vaikuttaa, että enemmänkin lakkoja tullaan näkemään, vaikka volyyymiltaan viime talven poliittisten lakkojen kaltaisia toimia tuskin toistetaan. Teollisuusliitto yrittää myös vesittää paikallisen sopimisen pykälää, jotta hallituksen työlainsäädännön uudistukset menettäisivät tehoaan. Tässä ei työnantajan tule kuitenkaan antaa tuumaakaan periksi.

Kuten yleensäkin tässä vaiheessa vaalikautta, pääoppositiopuolue SDP nousee ykköspuolueena gallupeissa. Pääministeripuolue kokoomus sen sijaan laskee gallupeissa ja on menettänyt johtopaikkansa syksyn mittaan. Sen kannatus on laskenut nyt myös alle eduskuntavaalien tason. Puolueiden yhteistutkimuksessa Kokoomuksen ja SDP:n imagot ovat kuitenkin tasaisemmin kärjessä. Tämä tutkimus on yleensä ennustanut hyvin seuraavien vaalien tulosta. Todellinen testi onkin nähtävissä vasta huhtikuun kunta- ja aluevaaleissa.

Hallitusohjelman toimeenpano etenee vakaasti. Gallupeilla tai muulla politiikan pintakuohunnalla ei ole ollut siihen suurtakaan merkitystä. Syksyn budjettilakien ja työlainsäädännön uudistusten jälkeen katseet kääntyvätkin jo kevään puoliväliriiheen ja sille esityksiä kokoavan Risto Murron työryhmän työhön. Murron työryhmälle annettavat esitykset on pyydetty toimittamaan nyt marraskuussa. Keskuskauppakamari antaa myös omat ehdotuksensa sille.

KESKUS- KAUPPAKAMARI

Keskuskauppakamari
PL 1000, Alvar Aallon katu 5 C, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppakamari@chamber.fi | X@K3FIN
[kauppakamari.fi](https://www.kauppakamari.fi)